

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Τίτλος Μαθήματος

Ενότητα: Διαχείριση Σχολικής Τάξης

Ζαχαρούλα Σμυρναίου

Σχολή Φιλοσοφίας

Τμήμα Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας

1. Τι είναι Μαθησιακές δυσκολίες.....	4
2. Ιστορική αναδρομή και διάγνωση των Μ.Δ.....	4
3. Συμπτώματα των Μ.Δ.....	5
3.1 Άλλα συχνά συμπτώματα	5
4. Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες (Ε.Μ.Δ.)	6
4.1 Τρεις κατηγορίες Ε.Μ.Δ.	6
4.1.1 Διαταραχή της Ανάγνωσης	6
4.1.2 Διαταραχή της γραπτής έκφρασης / γραφής	7
4.1.3 Διαταραχή των Μαθηματικών	8
4.2 Γενικά χαρακτηριστικά που μπορεί να έχουν τα άτομα με Ε.Μ.Δ.	8
4.2.1 Αυθορητισμό	8
4.2.2 Δυσκολία στο να μένει στη σειρά	9
4.3 Συχνότητα εμφάνισης των Ε.Μ.Δ.	9
4.4 Που οφείλονται οι Ε.Μ.Δ.	10
4.5 Πως αντιμετωπίζονται οι Ε.Μ.Δ.	10
4.6 Ενδείξεις ότι το παιδί έχει Ε.Μ.Δ.	10
5. Η επίδραση των μαθησιακών δυσκολιών στη ζωή του παιδιού.....	10
6. Συμβουλευτική σε γονείς & εκπαιδευτικούς παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες	12
6.1 Ενημέρωση-εκπαίδευση γονέων.....	12
6.2 Ανεπάρκεια του παιδιού, όχι μη-συμμόρφωση.....	12
6.3 Θετικές κατευθύνσεις προς τα παιδιά:	13
6.4 Βαθμολόγηση του γραπτού	13
6.5 Οι γονείς πρέπει να "χτίζουν" τη σχέση τους με το παιδί:.....	13
6.6 Αμοιβές.....	14
6.7 Προφυλάξεις / προσχέδιο από τους γονείς:	14
6.8 Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων.....	14
6.9 Οι γονείς να φροντίζουν τον εαυτό τους:	14
7. Συμπέρασμα.....	15
8. Βιβλιογραφία.....	15

1. Τι είναι Μαθησιακές δυσκολίες

Οι «κρυφές» αυτές αναπηρίες που ονομάζουμε μαθησιακές δυσκολίες υπάρχουν από τότε που οι άνθρωποι έπρεπε να επεξεργάζονται πληροφορίες και να μαθαίνουν. Οι μαθησιακές δυσκολίες γίνονταν όλο και πιο γνωστές με το πέρασμα του χρόνου καθώς η κοινωνία μας δίνει ολοένα και μεγαλύτερη έμφαση στη μάθηση και την εκπαίδευση.

Οι μαθησιακές δυσκολίες εμφανίζονται με πολλές μορφές: οπτική, ακουστική, κινητικού ελέγχου, δυσκολία στην επικοινωνία, στη λογική επεξεργασία πληροφοριών, κ.λπ. Η αποτελεσματική αντιμετώπισή τους πρέπει να περιλαμβάνει μια ολιστική προσέγγιση η οποία να λαμβάνει υπόψη τις εκπαιδευτικές, σωματικές, ψυχολογικές και ιατρικές ανάγκες του κάθε παιδιού ξεχωριστά.

«Ειδική μαθησιακή δυσκολία είναι μια διαταραχή η οποία πλήττει μία ή και περισσότερες από τις βασικές ψυχολογικές διαδικασίες που εμπλέκονται στην κατανόηση ή την χρήση της γλώσσας, προφορική ή γραπτή, και μπορεί να εκδηλωθεί σαν αδυναμία του παιδιού στο να ακούει, να σκέφτεται, να μιλάει, να γράφει, να προφέρει τις λέξεις, ή να εκτελεί μαθηματικούς υπολογισμούς. Ο όρος περιλαμβάνει καταστάσεις όπως αντιληπτικές διαταραχές, εγκεφαλική βλάβη, ελάχιστη εγκεφαλική δυσλειτουργία, δυσλεξία και εξελικτική αφασία. Στην κατηγορία της ειδικής μαθησιακής δυσκολίας δεν περιλαμβάνονται τα παιδιά που παρουσιάζουν μαθησιακά προβλήματα που οφείλονται κατά κύριο λόγο σε οπτικές, ακουστικές, ή κινητικές αναπηρίες, σε νοητική υστέρηση σε συναισθηματικές διαταραχές, ή σε μειονεκτικό περιβάλλον, περιοριστικές πολιτισμικές ή οικονομικές συνθήκες».

Κάθε παιδί, έφηβος, ή ενήλικος με μαθησιακή δυσκολία είναι μοναδικός. Παρουσιάζει διαφορετικό συνδυασμό και σοβαρότητα προβλημάτων. Είναι ένα άτομο με μία, ή περισσότερες σημαντικές ελλείψεις στις βασικές διαδικασίες μάθησης.

Το άτομο που παρουσιάζει μαθησιακές δυσκολίες έχει συνήθως νοημοσύνη μέσου όρου, ή πάνω από τον μέσο όρο. Παρόλα αυτά, για κάποιον γνωστό ή άγνωστο λόγο υπάρχει ένα χάσμα ανάμεσα στο δυναμικό του ατόμου (τι θα μπορούσε δυνητικά να πετύχει), και στο τι πραγματικά πετυχαίνει στη ζωή του.

2. Ιστορική αναδρομή και διάγνωση των Μ.Δ.

«Μαθησιακές δυσκολίες, μια διαταραχή μάθησης που ξεκινάει από «παλιά», αλλά απασχολεί όλο και περισσότερο τη σύγχρονη κοινωνία και ιδιαίτερα τους σημερινούς γονείς και τα παιδιά τους»

Το θέμα των μαθησιακών δυσκολιών άρχισε να απασχολεί τους ειδικούς σε διεθνές επίπεδο μετά τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο, όπου άρχισαν να δημιουργούνται σημαντικές αλλαγές στην παιδαγωγική όσο και στην ψυχιατρική επιστήμη. Σημαντικό ρόλο στην μελέτη των δυσκολιών μάθησης αποτελεί ο Samuel Orton (ψυχίατρος – νευρολόγος), ο οποίος με τον όρο «στρεφοσυμβολία» κάνει μια περιγραφή των δυσκολιών ανάγνωσης που την αποδίδει σε νευρολογικούς παράγοντες.

Μετά τον Orton οι επιστήμονες από διάφορους κλάδους (ψυχίατροι, νευρολόγοι, παιδαγωγοί) προσπάθησαν να περιγράψουν το φαινόμενο των μαθησιακών δυσκολιών με τους παρακάτω όρους όπως: «Ειδική Δυσλεξία», «Δυσφασία», «Ειδική μαθησιακή δυσκολία», «Ελάχιστη εγκεφαλική δυσλειτουργία», «Ειδική εξελικτική διαταραχή» Ο Myklebust το 1967 χρησιμοποίησε τον όρο «ψυχονευρολογικές μαθησιακές δυσκολίες» και αναφέρεται σε παιδιά που έχουν επαρκή κινητική ικανότητα, κανονική ή υψηλή νοημοσύνη, επαρκή ακοή και όραση παράλληλα όμως εμφανίζουν μια ειδική δυσκολία στην διαδικασία μάθησης και ορισμένη ανεπάρκεια στις διαδικασίες αντίληψης, ολοκλήρωση και έκφρασης που παρεμποδίζουν την αποτελεσματικότητα της μάθησης.

Ο πιο γνωστός παιδαγωγικοκεντρικός ορισμός είναι του S. Kink, ορίζει τις μαθησιακές δυσκολίες με τον εξής τρόπο: «Παιδιά με δυσκολίες μάθησης παρουσιάζουν διαταραχή σε μία ή περισσότερες από τις βασικές διαδικασίες που αναφέρονται στην κατανόηση και χρήση του γραπτού και προφορικού λόγου». Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει περιπτώσεις όπως: «Ελάχιστη εγκεφαλική δυσλειτουργία», «Δυσλεξία», «Δυσφασία». Οι καταστάσεις αυτές οφείλονται σε αισθητηριακές βλάβες, εμφανείς σε νοητική στέρηση, σε σοβαρές συναισθηματικές διαταραχές ή σε ανεπαρκείς συνθήκες.

3. Συμπτώματα των Μ.Δ.

Στα συμπτώματα των μαθησιακών δυσκολιών περιλαμβάνονται μια μεγάλη γκάμα από χαρακτηριστικά που επηρεάζουν την ανάπτυξη και τα επιτεύγματα του παιδιού. Πρέπει να σημειωθεί ότι κάποια απ' αυτά τα συμπτώματα μπορεί να παρουσιαστούν σε όλα τα παιδιά σε κάποιο στάδιο της ανάπτυξής τους. Εκείνο που πρέπει να θυμόμαστε είναι ότι το άτομο με ειδική μαθησιακή δυσκολία εμφανίζει μία ομάδα από συμπτώματα που συνοδεύουν το παιδί στην εξελικτική του πορεία και δεν εξαφανίζονται με το πέρασμα του χρόνου.

«Συμπτώματα και έγκαιρη αντιμετώπιση των μαθησιακών δυσκολιών στα παιδιά από 1 έως 4 ετών»

Κάποια απ' τα πρώτα σημάδια μιας διαταραχής λόγου:

1. Εάν το παιδί είναι 1 έτους και δεν επαναλαμβάνει, έστω και χωρίς νόημα, συλλαβές π.χ. (μα-μα, μπα-μπά).
2. Εάν είναι 16 μηνών και δεν προφέρει ούτε μια λέξη με νόημα.
3. Εάν είναι 2,5 χρονών και το λεξιλόγιό του είναι λιγότερες από 6 λέξεις.
4. Όταν είναι 3,5 χρονών και έχει δυσκολονόητη ομιλία.
5. Όταν είναι 4 χρονών και δεν προφέρει όλα τα σύμφωνα ή έχει διακεκομμένη ομιλία (τραυλίζει).

Άλλες ανησυχητικές ενδείξεις σε παιδιά ηλικίας τεσσάρων χρόνων είναι η δυσκολία προσανατολισμού, δυσκολία στην διάκριση βασικών χρωμάτων και σχημάτων, συμπτώματα υπερκινητικότητας α) μετακινείται διαρκώς και αποσπάται εύκολα από εξωτερικά ερεθίσματα β) συχνά είναι επιθετικός χωρίς αιτία.

Στην προσχολική ηλικία οι μαθησιακές δυσκολίες παίρνουν τη μορφή ελαφριάς αργοπορίας στην εξέλιξη του οπτικοακουστικού και ακουστικοφωνητικού λόγου. Στον οπτικοκινητικό λόγο τα παιδιά προσχολικής ηλικίας εμφανίζουν διαταραχές στην οπτική αντίληψη και στην κινητική ανάπτυξη.

Τα προβλήματα της οπτικής αντίληψης σχετίζονται με το ότι τα παιδιά δεν έχουν πετύχει την μονιμότητα του αντικειμένου, οπότε κάθε φορά που βλέπουν ένα αντικείμενο το αντιλαμβάνονται διαφορετικά, δεν μπορούν να διακρίνουν τη μορφή από το πλαίσιο. Αργότερα τα παιδιά αυτά ενδέχεται να παρουσιάσουν δυσκολίες στο γραπτό λόγο όσο και στον προφορικό (δυσλεξία, δυσγραφία).

3.1 Άλλα συχνά συμπτώματα

Διάσπαση προσοχής, φτωχή μνήμη, δυσκολία στο να ακολουθεί οδηγίες, δυσκολία στο να ξεχωρίζει μεταξύ τους τα γράμματα, τους αριθμούς, και τους ήχους, περιορισμένη αναγνωστική ικανότητα, προβλήματα στον οπτικο-κινητικό συντονισμό, δυσκολία στη σειροθέτηση (π.χ. ακολουθία των ημερών της εβδομάδας, των μηνών του χρόνου, κ.λ.π.), αποδιοργάνωση, και πολλά άλλα προβλήματα που μπορεί να το επηρεάζουν. Ένας πιο εκτεταμένος κατάλογος συμπτωμάτων περιλαμβάνει τα εξής:

- Συμπεριφορά που διαφέρει από μέρα σε μέρα

- Μη αναμενόμενη/ακατάλληλη συμπεριφορά σε καθημερινές καταστάσεις (π.χ. κοινωνικές περιστάσεις)
- Υπερκινητικότητα, δεν μπορεί να συγκεντρώσει το ενδιαφέρον του σε κάτι για πολλή ώρα, εύκολα αποσπάται
- Μπορεί να λέει κάτι και να εννοεί κάτι άλλο
- Δυσκολεύεται να πειθαρχήσει
- Δεν προσαρμόζεται όταν απαιτείται αλλαγή
- Ανώριμη ομιλία
- Δεν ακούει και δεν θυμάται καλά
- Δεν μπορεί να ακολουθήσει οδηγίες που προέρχονται από διαφορετικές πηγές
- Εύκολα ξεχνάει
- Έχει δυσκολία στο να οριοθετηθεί χρονικά και να ξεχωρίσει το αριστερό από το δεξί
- Έχει πρόβλημα στο να ονομάσει οικεία/γνώριμα πρόσωπα και πράγματα
- Έχει δυσκολία στο να προφέρει λέξεις
- Δυσκολεύεται στη γραφή
- Αντιστρέφει γράμματα ή τα βάζει σε λάθος θέση - π.χ. «θ» αντί «β», ε αντί 3, κ.λπ.
- Δυσκολεύεται ιδιαίτερα στην ανάγνωση
- Δεν μπορεί να οργανώσει εύκολα τον χρόνο του και να συντονίσει τις ενέργειές του για την επίτευξη κάποιου στόχου
- Δυσκολεύεται να κατανοήσει λέξεις ή έννοιες
- Έχει καθυστερημένη γλωσσική ανάπτυξη
- Έχει καθυστερημένη (αδρά ή λεπτή) κινητική ανάπτυξη
- Παρορμητικότητα

Εάν κάποιο άτομο παρουσιάζει μόνο μερικά από τα παραπάνω συμπτώματα δεν σημαίνει απαραίτητα ότι έχει ειδική μαθησιακή δυσκολία, αφού οι περισσότεροι άνθρωποι εμφανίζουν περιστασιακά λίγα από αυτά τα συμπτώματα κάποια στιγμή στη ζωή τους. Όταν όμως κάποιος παρουσιάζει αρκετά από τα παραπάνω τότε ίσως χρειάζεται να εξετασθεί το ενδεχόμενο της μαθησιακής δυσκολίας.

4. Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες (Ε.Μ.Δ.)

Ο όρος «Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες» αναφέρεται σε μία ξεχωριστή κατηγορία δυσκολιών που αφορούν τη μάθηση, και πιο συγκεκριμένα την επεξεργασία του γραπτού λόγου.

Εκφράζονται με την έντονη και επίμονη δυσκολία του μαθητή να αποκτήσει τις ικανότητες Ανάγνωσης, Ορθογραφημένης Γραφής και/ή τη Μαθηματική Ικανότητα, σε βαθμό ανάλογο με τη χρονολογική ηλικία του, τη νοημοσύνη του και την εκπαίδευση που έχει λάβει.

4.1 Τρεις κατηγορίες Ε.Μ.Δ.

4.1.1 Διαταραχή της Ανάγνωσης

Η επίδοση στην ανάγνωση είναι σημαντικά κάτω από το αναμενόμενο, δεδομένων της χρονολογικής ηλικίας του ατόμου, της μετρηθείσας νοημοσύνης του και της εκπαίδευσης που αντιστοιχεί στην ηλικία.

Βασικότερα συμπτώματα:

- Ανάγνωση αργή, με δισταγμό, χωρίς ροή, συχνά συλλαβισμός.

- Παράλειψη, πρόσθεση, αντικατάσταση γραμμάτων, συλλαβών ή λέξεων κατά την ανάγνωση
- Ελλιπής κατανόηση του κειμένου.

4.1.2 Διαταραχή της γραπτής έκφρασης / γραφής

Οι δεξιότητες της γραφής είναι σημαντικά κάτω από το αναμενόμενο, δεδομένων της χρονολογικής ηλικίας του ατόμου, της μετρηθείσας νοημοσύνης και της εκπαίδευσης που αντιστοιχεί στην ηλικία.

Βασικά συμπτώματα Συγκεκριμένα όσον αφορά στη γραφή

- Γράφει «καθρεφτικά» (π.χ 3 αντί ε)
- Γράφει αργά.
- Παράλειψη, πρόσθεση, αντικατάσταση γραμμάτων, συλλαβών ή λέξεων κατά την γραφή (π.χ. «να βένω» αντί «να δένω»).

Πολλά ορθογραφικά λάθη, ακόμα και σε λέξεις που έχουν συστηματικά διδαχθεί.

Κακογραφία, μουτζούρες, απουσία σημείων στίξης, κατάργηση των διαστημάτων.

Ο όρος «δυσλεξία» που χρησιμοποιείται ευρέως, αναφέρεται στις Διαταραχές Ανάγνωσης και Γραπτής Έκφρασης, που στις περισσότερες περιπτώσεις συνυπάρχουν. Με άλλα λόγια, «δυσλεκτικό» θεωρείται το άτομο που έχει Ειδική Μαθησιακή Δυσκολία Ανάγνωσης και Ειδική Μαθησιακή Δυσκολία Γραπτής Έκφρασης.

4.1.2.1 Δυσλεξία

Δυσλεξία ή ειδική μαθησιακή δυσκολία είναι ένας όρος που τον χρησιμοποιούμε για να περιγράψουμε τα παιδιά ή τους ενήλικες με νοημοσύνη μέσου όρου ή πάνω από το μέσο όρο που παρουσιάζουν ιδιαίτερη δυσκολία στη μάθηση, σε ένα ή περισσότερα επίπεδα γραπτής γλώσσας, ανάγνωσης και ορθογραφίας που μπορεί επίσης να συνοδεύεται από δυσκολία στην αρίθμηση, βραχύχρονη μνήμη, λογική ακολουθία σκέψης, ακουστική και/ή οπτική αντίληψη.

Ανάμεσα στα πιο εμφανή χαρακτηριστικά αυτού που αποκαλούμε δυσλεξία συμπεριλαμβάνεται και ο συνδυασμός των παρακάτω:

- Δυσκολίες στην ονομασία/ εξεύρεση λέξεων

Τα άτομα αυτά σκέφτονται πρωταρχικά με εικόνες. Αντί να χρησιμοποιούν το μονόλογο (λέξεις, προτάσεις ή εσωτερικό διάλογο), ειδικεύονται στη νοερή απεικόνιση. Αυτός ο τρόπος σκέψης γίνεται υποσυνείδητα. Οι περισσότεροι δυσλεκτικοί δεν συνειδητοποιούν ότι κάνουν κάτι τέτοιο. Σκέφτονται με εικόνες και χρησιμοποιούν τη φαντασία (με συναίσθημα) τους για να αναπτύξουν την δική τους στρατηγική δικαιολόγησης για να κατανοήσουν τον κόσμο γύρω τους είτε οπτικά ή ακουστικά. Όταν προσπαθούν να γράψουν ή να διαβάσουν και έρθουν αντιμέτωποι με αφηρημένες έννοιες - λέξεις π.χ. (αυτός, το, είναι, όμως, ίσως, νωρίς, κλπ) δηλαδή λέξεις που δεν σχηματίζουν εικόνες στο μυαλό, προσπαθούν να συνεχίσουν να διαβάζουν παρόλη την σύγχυση τους με αποτέλεσμα στο μυαλό τους να δημιουργηθούν ασύνδετες προτάσεις χωρίς νόημα και λογική με αποτέλεσμα να χαθεί η κατανόηση του κειμένου.

- Δυσκολίες επεξεργασίας ήχου και εικόνας

Ένα παιδί που βιώνει διαμορφωμένες αντιλήψεις στον ήχο, είτε δεν ακούει τι του λένε οι άλλοι άνθρωποι, είτε ακούει τα λόγια τους με ανακρίβεια. Έτσι, βεβαίως, απαντάει με ανακρίβεια ή με απρέπεια. Νομίζει ότι απαντάει ή εκτελεί τις οδηγίες που του έχουν δοθεί όμως λόγω του αποπροσανατολισμού του η ακουστική του αντίληψη και κατανόηση είναι διαμορφωμένη με

αποτέλεσμα στην προσπάθεια του να ανταποκριθεί στις οδηγίες που του δόθηκαν παρουσιάζεται να κάνει ακριβώς το αντίθετο ή να φαίνεται ότι λειτουργεί χωρίς να σκεφτεί.

Το ίδιο συμβαίνει και με την όραση του που είναι επίσης διαφοροποιημένη, το παιδί δεν βλέπει τις σωστές οδηγίες με αποτέλεσμα να κάνει λάθη. Συχνά, το παιδί μπορεί να σταματήσει τις διαφοροποιήσεις της αντίληψης και να ξανακερδίσει μια αίσθηση έλεγχου μεταλλάσσοντας την προσοχή του σε κάτι άλλο.

Αυτό που πραγματικά συνέβηκε είναι ότι το παιδί προσπάθησε να επανακτήσει την προσοχή του και τον προσανατολισμό του με το να συγκεντρωθεί σε κάτι αλλά ποτέ δεν κατάφερε να επιστρέψει στον πρωταρχικό του στόχο με αποτέλεσμα αυτός να μείνει ασυμπλήρωτος.

- Φτωχή ακουστική μνήμη
- Δυσκολία στην εκμάθηση κανόνων
- Φτωχό λεξιλόγιο
- Δυσκολία στην κατανόηση κειμένου & στην έκφραση σκέψεων με οργανωμένο και συνεκτικό λόγο
- Δυσκολία σε μορφές αναπαραστατικής μνήμης (π.χ. μέρες της εβδομάδας, μήνες του χρόνου, δεξί-αριστερό, πάνω-κάτω, συνειδητοποίηση της ώρας)

Η δυσλεξία δεν είναι διαταραχή της εκφοράς του λόγου. Η ομιλία και η άρθρωση των δυσλεκτικών ατόμων είναι φυσιολογικές (εκτός αν συμβαίνει συμπτωματικά να υπάρχει και κάποια άλλη διαταραχή μαζί με τη δυσλεξία).

Ευτυχώς, πολύ λίγα άτομα εμφανίζουν όλα τα συμπτώματα του παραπάνω δυσλεκτικού τύπου, έχουν όμως αρκετά κοινά γνωρίσματα ώστε να αποτελέσουν μια ομάδα ανθρώπων με ξεχωριστές εκπαιδευτικές ανάγκες. Αυτά τα άτομα χρειάζονται ειδική παιδαγωγική μεταχείριση και εξειδικευμένη διδασκαλία που να ανταποκρίνεται στη φύση των αναγκών τους, έτσι ώστε να αναπτύξουν στο μέγιστο δυνατό βαθμό την νοητική τους ικανότητα και αποτελεσματικότητα.

4.1.3 Διαταραχή των Μαθηματικών

Η μαθηματική ικανότητα είναι σημαντικά κάτω από το αναμενόμενο, δεδομένων της χρονολογικής ηλικίας του ατόμου, της μετρηθείσας νοημοσύνης και της εκπαίδευσης που αντιστοιχεί στην ηλικία. Η Διαταραχή των Μαθηματικών είναι η πιο σπάνια από τις Ε.Μ.Δ.

Βασικά συμπτώματα

- Δυσκολία στην αναγνώριση των μαθηματικών συμβόλων (+, -, x, :)
- Δυσκολία στην αντιγραφή αριθμών, πράξεων, δυσκολία στη χρήση «κρατούμενων»
- Δυσκολία στην εκμάθηση του πολλαπλασιασμού

4.2 Γενικά χαρακτηριστικά που μπορεί να έχουν τα άτομα με Ε..Μ..Δ.

Δυσκολία στον προσανατολισμό, στην αίσθηση του χώρου και του χρόνου.

Όταν η αντίληψη ενός ατόμου για το χρόνο αλλάξει ή διαφοροποιηθεί, η φυσική του δύναμη και αντοχή αλλάζει. Το παιδί, του οποίου το εσωτερικό ρολόι χρονικά κινείται γρηγορότερα χάνει δυο με τρία λεπτά ενώ αλλά χάνουν μόνο ένα. Όχι μόνο έχει περισσότερο χρόνο, αλλά έχει μεγαλύτερη δύναμη και αντοχή. Ο κόσμος κυλά πολύ αργά γι' αυτόν και αυτός πηγαίνει πολύ γρήγορα για όλους τους άλλους. Αυτό μπορεί να προκαλέσει προβλήματα συμπεριφοράς όπως:

4.2.1 Αυθορμητισμό

Ο αυθορμητισμός περιγράφεται ως ενέργεια πριν τη σκέψη. Ένα παιδί που σκέφτεται χρησιμοποιώντας μη λεκτικές ικανότητες, (σκέφτεται με εικόνες) σκέφτεται πολλές φορές γρηγορότερα από το παιδί που σκέφτεται με λεκτικές αντιλήψεις. Όταν το παιδί φαίνεται να ενεργεί με αυθορμητισμό δεν είναι γιατί δεν σκέφτηκε καθαρά τα πράγματα αλλά μάλλον το μυαλό του έτρεξε τόσο γρήγορα ώστε φάνηκε σαν μην είχε χρόνο να σκεφτεί.

Δυστυχώς, εξαιτίας των συχνών διαφοροποιημένων αντιλήψεων που βιώνει το παιδί, αδυνατεί να κατανοήσει τις έννοιες της συνέπειας ή της ευταξίας. Έτσι οι σκέψεις του δεν συμπεριλαμβάνουν γνώση των κοινωνικά αποδεκτών περιορισμών, όπως το να περιμένεις τη σειρά του στη γραμμή.

4.2.2 Δυσκολία στο να μένει στη σειρά

Επειδή η αίσθηση χρόνου τους είναι διαφοροποιημένη και ήταν έτσι για μεγάλα χρονικά διαστήματα, τα αποπροσανατολισμένα παιδιά δεν έχουν την κατανόηση της τάξης σε σχέση με την αταξία, της σειράς και του χρόνου. Παραμένοντας στη σειρά μέχρι να έρθει η σειρά σου, βρίσκεται σε μια σειρά και υπάρχει μια τάξη και αυτός που είναι επόμενος στη σειρά πηγαίνει μετά.

Και οι δυο αυτές έννοιες είναι άγνωστες στο αποπροσανατολισμένο παιδί.

Δεν γνωρίζει ότι οι άλλοι περιμένουν κανονικά την σειρά τους και γιατί το κάνουν, επειδή δεν έχει καθόλου κατανοήσει τις έννοιες του χρόνου, της σειράς ή της τάξης.

Βλέπει την τσουλήθρα και θέλει να παίξει, έτσι προσπαθεί ν' ανέβει τα σκαλιά. Κάποιος του λέει, «Πήγαινε στο τέρμα της γραμμής και περίμενε τη σειρά σου». Όντας αμήχανος και φοβισμένος, επειδή του θυμώνουν σπρώχνει το δρόμο του προς την κορυφή των σκαλιών για να επιτύχει το σκοπό του.

Η συμπεριφορά του είναι κοινωνικά μη αποδεκτή επειδή χωρίς την κατανόηση των εννοιών του χρόνου, της σειράς και της τάξης, δεν μπορεί καν να γνωρίζει ότι τ' αλλά παιδιά περιμένουν για να προχωρήσουν. Με άγνοια της αίσθησης του χρόνου δεν μπορεί να υπάρξει για αυτόν τέτοιο πράγμα όπως το να περιμένει.

- Στην προσπάθεια τους να κατανοήσουν δυσδιάστατα αντικείμενα ή σύμβολα αποπροσανατολίζονται. Αυτός ο αποπροσανατολισμός δημιουργεί τα γνωστά συμπτώματα των αντικαταστάσεων, των αντιστροφών, των μεταθέσεων ή των παραλείψεων στο διάβασμα ή στη γραφή λέξεων, προτάσεων ή ψηφίων. Ο αποπροσανατολισμός δεν περιορίζεται σε οπτικά ερεθίσματα. Πολλοί δυσλεκτικοί διαστρεβλώνουν ή δεν άκουε σωστά τις λέξεις ή την σειρά των λέξεων στις προτάσεις. Μπορεί επίσης να παρουσιάσουν προβλήματα στην εσωτερική αίσθηση του χρόνου και στον συντονισμό κινήσεων. Αυτή η ικανότητα μπορεί να είναι η βάση ενός προβλήματος. Όταν το άτομο αποπροσανατολιστεί, μπορεί να βιώσει τις δικές του νοητικές εικόνες ως πραγματικές.
- Δυσκολία στην τήρηση του προγράμματος
- Έλλειψη ενδιαφέροντος για τα βιβλία και για οτιδήποτε χρησιμοποιείται γραπτός λόγος.
- Παρόλη την αδυναμία που δείχνουν τα άτομα με Ε.Μ.Δ. στην έκφραση, έχουν πλούσιο συναισθηματικό κόσμο, καλή κριτική ικανότητα, προβληματίζονται για τα κοινωνικά θέματα, έχουν διαμορφωμένες θέσεις και απόψεις όμως συχνά μοιάζει να μην βρίσκουν τις λέξεις για να εκφραστούν!

4.3 Συχνότητα εμφάνισης των Ε.Μ.Δ.

Η συχνότητα εμφάνισης των Ε.Μ.Δ είναι δύσκολο να προσδιοριστεί. Το ποσοστό μπορεί να ποικίλλει από χώρα σε χώρα γιατί η διάγνωση των Ε.Μ.Δ. επηρεάζεται τόσο από τα διαγνωστικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται, όσο και από το γλωσσικό περιβάλλον που υπάρχει σε κάθε χώρα. Το ποσοστό

των ατόμων με Ε.Μ.Δ. στον ελληνικό χώρο δεν είναι γνωστό, γιατί δεν έχει γίνει καμία επίσημη έρευνα. Υπολογίζεται πάντως ότι το ποσοστό των ατόμων με Ε.Μ.Δ. είναι ~5% του γενικού πληθυσμού.

4.4 Που οφείλονται οι Ε.Μ.Δ.

Η αιτιολογία δεν είναι γνωστή. Υπάρχει η υπόθεση ότι οφείλονται σε όποια δυσλειτουργία στο Κεντρικό Νευρικό Σύστημα. Σε ορισμένες περιπτώσεις υπάρχει κληρονομική βάση (κάποιο μέλος της οικογένειας έχει παρόμοιες δυσκολίες) και σε άλλες υπάρχει συγγενής αιτιολογία (συμβάντα κατά την κύηση ή τον τοκετό).

Οι Ε.Μ.Δ. είναι εγγενείς στο άτομο, δηλ. χαρακτηρίζουν (ή όχι) ένα άτομο από τη γέννησή του μέχρι το τέλος της ζωής του.

Δεν εμφανίζονται ξαφνικά κάποια στιγμή και δεν εξαφανίζονται μετά από χρόνια.

4.5 Πως αντιμετωπίζονται οι Ε.Μ.Δ

Όπως είπαμε, οι Ε.Μ.Δ. χαρακτηρίζουν (ή όχι) ένα άτομο από τη γέννηση του μέχρι το τέλος της ζωής του. Με άλλα λόγια, οι Ε.Μ.Δ. δεν «θεραπεύονται». Αυτό, όμως που θεραπεύεται είναι τα συμπτώματά τους.

Με ειδικές μεθόδους διδασκαλίας, με ειδικές ασκήσεις και με κατάλληλη οργάνωση της μελέτης τα άτομα με Ε.Μ.Δ. μαθαίνουν τρόπους να παρακάμπτουν τις δυσκολίες τους και βελτιώνονται σ' αυτά που υστερούν

4.6 Ενδείξεις ότι το παιδί έχει Ε.Μ.Δ.

Αν το παιδί δυσκολεύεται ιδιαίτερα να διαβάσει, παρ' ότι τα παιδιά της ηλικίας του έχουν κατακτήσει αυτή τη δεξιότητα, αν κάνει πολλά ορθογραφικά λάθη, ακόμα και σε λέξεις πολύ κοινές, αν δυσκολεύεται ιδιαίτερα να γράψει κάποιο κείμενο, τότε ίσως θα ήταν σκόπιμο να εξεταστεί κατά πόσο το παιδί σας έχει κάποια Ε.Μ.Δ.

Οι γονείς θα πρέπει να απευθυνθούν σε κάποιο κέντρο ψυχικής υγείας ή σε κάποιο ειδικό παιδαγωγό/ ψυχοπαιδαγωγό και να ζητήσουν να γίνει διαγνωστική εκτίμηση. Οι ειδικοί θα κάνουν τη διάγνωση και κατόπιν εφόσον το παιδί έχει Ε.Μ.Δ., θα προτείνουν το κατάλληλο πρόγραμμα αποκατάστασης.

5. Η επίδραση των μαθησιακών δυσκολιών στη ζωή του παιδιού

Μολονότι στην περίπτωση των μαθησιακών δυσκολιών οι ειδικοί επικεντρώνονται συνήθως στα προβλήματα που σχετίζονται με τα σχολικά επιτεύγματα του παιδιού, στην πραγματικότητα τα άτομα αυτά πλήττονται σε όλες τις πλευρές της καθημερινής τους ζωής, όπως οι παρακάτω:

- Οι σχέσεις με συνομηλίκους (έλλειψη κοινωνικών δεξιοτήτων, προβληματική επικοινωνία, αλληλεπίδραση, προβλήματα στη δημιουργία & διατήρηση των σχέσεων)
- Οι σχέσεις με τα μέλη της οικογένειας (Ιδιαίτερα στρεσογόνα εμπειρία για τους γονείς.) Κατηγορούνται από τους εκπαιδευτικούς σαν «υπερπροστατευτικοί και υπερβολικοί στις αντιδράσεις τους». Η επιτηρητικότητα-αυστηρότητα συχνή αιτία προστριβών ανάμεσα στο ζευγάρι. Η δυσκολία - άρνηση- των γονέων να δεχτούν ότι το παιδί τους έχει κάποια δυσχέρεια συχνά τους οδηγεί στο να αναζητήσουν τον ειδικό που θα τους διαβεβαιώσει πως το παιδί είναι φυσιολογικό. Ζητώντας απαντήσεις στα "γιατί" που τους βασανίζουν συχνά θυμώνουν ή νιώθουν ενοχές. Ο θυμός στρέφεται εναντίον των εκπαιδευτικών, η ενοχή μπορεί να οδηγήσει στην κατάθλιψη, ή στην ανάγκη να υπεραναπληρώσουν το χαμένο έδαφος

"δίνοντας όλο τον εαυτό τους" στο παιδί, ενισχύοντας όμως έτσι την εξάρτηση και παθητικοποίηση του παιδιού. Έτσι δημιουργείται ένας κύκλος συμπεριφοράς: όσο πιο πολύ εξαρτάται το παιδί από τούς γονείς, τόσο πιο πολύ οι γονείς αισθάνονται την ανάγκη να κάνουν πράγματα για το παιδί, και όσο ο γονιός κάνει πράγματα αντί να τα κάνει το παιδί, αυτό γίνεται ακόμα πιο εξαρτημένο από τους γονείς του. Δυσκολίες αντιμετωπίζουν και τα αδέρφια: ανησυχούν μήπως είναι "κολλητικό", κάποια νιώθουν ανακούφιση που δεν έχουν το πρόβλημα και μετά νιώθουν ενοχές για τις σκέψεις τους, θυμώνουν για την "ιδιαίτερη" μεταχείριση που απολαμβάνουν τα αδερφάκια τους με τη μαθησιακή δυσκολία, μερικά προσβάλλονται και ενοχλούνται από τη συμπεριφορά του αδερφού ή της αδερφής τους.

- Η αυτο-εικόνα και η αυτοπεποίθηση στην ικανότητά τους να χειρισθούν καθημερινές καταστάσεις
- Η ικανότητα τους στα σπορ, το χορό (λόγω περιορισμένης λεπτής ή/και αδράς κινητικότητας και οπτικο-κινητικού συντονισμού). Το αποπροσανατολισμένο παιδί νιώθει να κινείται ενώ είναι στάσιμο. Εάν απλά προσπαθήσει να μείνει ακίνητο πιθανόν να νιώσει άρρωστο στο στομάχι του. Έτσι εναντιώνεται στη λανθασμένη αίσθηση με το να ξεκινήσει να κινείται. Γίνεται νευρικό κτυπώντας το πόδι του ή κουνώντας το κεφάλι του, αυτό του δίνει την αίσθηση ότι κάθεται ακίνητο, δεν αισθάνεται τις ακούραστες κινήσεις του, δεν γνωρίζει ότι αυτό συμβαίνει μέχρι που κάποιος να του το υποδείξει.
- Η συναισθηματική τους προσαρμογή (συναισθηματικά & συμπεριφορικά προβλήματα):
 - Αντίδραση αποφυγής (σαν τρόπος αντιμετώπισης του άγχους που συνοδεύει τις αρνητικές εμπειρίες και μαινώσεις)
 - Παλινδρόμηση σε πρώιμα στάδια της ανάπτυξης (ανώριμη, "μωρουδίστικη" συμπεριφορά)
 - Ανάπτυξη φοβικών αντιδράσεων (σχολική άρνηση, φοβία προς ένα συμμαθητή, κ.λ.π.)
 - Σωματικά παράπονα (στομαχόπονοι, κράμπες, πονοκέφαλοι, διάρροια, συχνή ενούρηση)
 - Υποχονδριακές αντιδράσεις (εντεινόμενη πεποίθηση ότι κάτι δεν πάει καλά με το σώμα μου)
 - Παρανοϊκές ιδέες (προβάλλει το παιδί τα δικά του συναισθήματα και σκέψεις σε άλλους: δασκάλους, συμμαθητές, βιβλία, θρανία, τα πάντα συνωμοτούν εναντίον του)
 - Η χρήση της διάγνωσης σαν δικαιολογία για παθητική στάση στα προβλήματα (π.χ. "δεν λειτουργεί καλά το μυαλό μου και δεν μπορώ να το διαβάσω..")
 - Κατάθλιψη (όταν το παιδί δεν καταφέρνει να αναπτύξει άλλου είδους άμυνες. Μπορεί να εκδηλωθεί ως ευερεθιστότητα και επιθετικότητα, αυτο-καταστροφικές ή αυτοκτονικές τάσεις, αυστηρή αυτοκριτική, αυτοτιμωρία, απόσυρση)
 - Χαμηλή αυτο-εικόνα
 - Παθητικότητα-επιθετικότητα (ως ένας τρόπος να χειρισθεί το παιδί τον θυμό του: π.χ. το παιδί παίζει με τα ρούχα του μέχρι να ο γονιός να εξοργιστεί μαζί του. Τότε τον κοιτάει με απορία και του λει: "γιατί θύμωσες , δεν έκανα τίποτα")
 - Παθητικότητα-εξάρτηση (Η αρχική αποφυγή αποτυχιών και δυσάρεστων συναισθημάτων από το παιδί γίνεται τρόπος ζωής. Αποφεύγει να παίρνει πρωτοβουλίες και να συμμετέχει, σε παιχνίδια, σχέσεις, μαθήματα, συζητήσεις, κ.λ.π.)
 - Κάνει τον "Κλόουν" (είναι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος να ελέγξει το παιδί τα συναισθήματα ανικανότητας που το διακατέχουν και να μεταμφιέσει την έλλειψη αυτοπεποίθησης και την μελαγχολία του. Κάνοντας τον κλόουν είναι σαν να λει: "εσείς μπορείτε να με κοροϊδεύετε, αλλά στην πραγματικότητα εγώ διάλεξα να κάνω τον κλόουν!"

- Ανεξέλεγκτη παρορμητικότητα (κυρίως σε παιδιά που συνδυάζουν μαθησιακές δυσκολίες με σύνδρομο ελλειμματική προσοχής-παρορμητικότητας. Συνήθως δρουν χωρίς να σκεφτούν. Μπορεί να κλέψουν, να βρέξουν το κρεβάτι τους, να ανάβουν φωτιές, να τρωνε ασταμάτητα)
- Στην εφηβεία, πολλά από αυτά τα παιδιά, εάν δεν βοηθηθούν μπορεί να γίνουν παραβάτες του νόμου, ή/και να αποβάλλονται από το σχολείο (εναντιωματική-αντικοινωνική συμπεριφορά).

6. Συμβουλευτική σε γονείς & εκπαιδευτικούς παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες

Η έγκυρη αναγνώριση και συνειδητοποίηση από τους γονείς των ψυχολογικών, εκπαιδευτικών και κοινωνικών παραγόντων που εμπλέκονται στο πρόβλημα του παιδιού τους είναι το πιο σημαντικό εφόδιο στην προσπάθεια σχεδιασμού μιας αποτελεσματικής παρέμβασης, που κυρίως στοχεύει να ενισχύσει την αίσθηση ικανότητας, αυτάρκεια, και προσωπικού ελέγχου που έχει το παιδί για ό,τι αφορά τη ζωή του. Οι προσπάθειες, τόσο των γονιών όσο και των εκπαιδευτικών θα πρέπει να έχουν ως γνώμονα και τελικό στόχο:

1. Την διαμόρφωση στο σπίτι και στο σχολείο ενός περιβάλλοντος που συντελεί όχι μόνο στο να πετύχει το παιδί, αλλά και να βιώσει αυτή του την επιτυχία ως αποτέλεσμα κυρίως των δικών του προσπαθειών και ικανοτήτων. Για να συμβεί αυτό πρέπει να ενδυναμώσουμε το παιδί και να ενισχύσουμε την αίσθηση ότι έχει το ίδιο προσωπικά το έλεγχο και την ευθύνη για τη ζωή του. Οι γονείς δεν πρέπει να κάνουν εκείνοι την δουλειά του παιδιού, αλλά να το βοηθήσουν να οργανώσει τις προσπάθειες και τις δυνάμεις του με τέτοιο τρόπο ώστε να επιτύχει το ίδιο το επιθυμητό ή παραπλήσιο αποτέλεσμα. Μ'αυτόν τον τρόπο επικοινωνούν στο παιδί την αποδοχή και την εκτίμησή τους, ενισχύουν την αυτοπεποίθησή του, βοηθούν στην εσωτερική του ηρεμία, το κινητοποιούν να πετύχει περισσότερα, ενώ ενθαρρύνουν την αυτονομία του.
2. Την δημιουργία ενός περιβάλλοντος που ενισχύει την πεποίθηση στο παιδί ότι τα λάθη και αποτυχίες δεν είναι μόνο αποδεκτές, αλλά είναι αναμενόμενα, και πρέπει να τα βλέπουμε σαν ευκαιρίες για μάθηση. Με άλλα λόγια ,να επιδιώκουμε το δύσκολο πράγματι καθήκον, να πείσουμε τα παιδιά που είναι ευάλωτα σε αποτυχίες - πολλά εκ των οποίων νιώθουν ηττημένα και κουρασμένα μετά από χρόνια απογοητεύσεων και αποτυχιών - ότι οι αποτυχίες τους μπορεί να τα οδηγήσουν στην επιτυχία.

Προκειμένου να είναι αποτελεσματικός ένας γονιός που έχει παιδί με μαθησιακές δυσκολίες πρέπει να είναι πάνω από όλα αποτελεσματικός μάνατζερ. Η αλληλεπίδρασή του με το παιδί πρέπει να είναι προβλέψιμη, και να βασίζεται στην συνέπεια, και κυρίως στην κατανόηση των χρόνιων δυσκολιών που το παιδί είναι πιθανό να αντιμετωπίσει. Θα ήταν ίσως χρήσιμο να έχει υπόψιν του τα παρακάτω:

6.1 Ενημέρωση-εκπαίδευση γονέων

- Οι γονείς πρέπει να γνωρίζουν για όλα τα ζητήματα που σχετίζονται και οριοθετούν τη διαταραχή: αναπτυξιακά, μαθησιακά, συμπεριφορικά και συναισθηματικά.
- Πρέπει επίσης να παρατηρούν το παιδί σε όλες της εκδηλώσεις της ζωής του ώστε να έχουν μία όσο το δυνατό πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τις ικανότητες και τις αδυναμίες του.

6.2 Ανεπάρκεια του παιδιού, όχι μη-συμμόρφωση

Γονείς και εκπαιδευτικοί πρέπει να κατανοήσουν ότι τα παιδιά με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες συνήθως παρουσιάζουν, χωρίς να το επιδιώκουν, προβληματική συμπεριφορά, ή οποία οφείλεται κυρίως στην εγγένει αδυναμία τους να χρησιμοποιήσουν με συνέπεια εκτελεστικές δεξιότητες. Δεν

προκαλούν σκόπιμα προβλήματα , όπως τα παιδιά που συνειδητά επιλέγουν να μη συμμορφωθούν με οδηγίες και κανόνες.

6.3 Θετικές κατευθύνσεις προς τα παιδιά:

- Με το να λέμε στα παιδιά τι να κάνουν, παρά τι να μην κάνουν τους δίνουμε έναυσμα και κίνητρα για δράση, χωρίς να τα αποτρέπουμε. Ο στόχος μας που είναι να χτίσουμε τις δυνάμεις του παιδιού, κι όχι να μεγεθύνουμε τις αδυναμίες του επιτυγχάνεται πολύ καλύτερα με τέτοιου είδους προτροπές.
- Στο ίδιο θετικό πλαίσιο πρέπει οι γονείς να θέτουνε κάποιους κανόνες, οι οποίοι πρέπει να εφαρμόζονται με συνέπεια.
- Συναισθηματικές αντιδράσεις των γονιών, όπως ο θυμός, η γελοιοποίηση, ή ο χλευασμός του παιδιού καλό είναι να αποφεύγονται. Ο γονιός δεν πρέπει να ξεχνά ότι το παιδί έχει πρόβλημα με τον έλεγχο της συμπεριφοράς του, και ότι μόνο χειρότερα μπορεί να νιώσει εάν του πει: «αυτή η εργασία που σου έβαλα να κάνεις είναι πολύ εύκολη. Ο καθένας θα μπορούσε να την κάνει!...». Αντί να πει ο γονιός στο παιδί: «εάν προσπαθούσες περισσότερο θα τα πήγαινες καλύτερα...», ή «εάν έδειχνες πιο συχνά την απαραίτητη προσοχή και δεν τεμπέλιαζες, θα είχες καλύτερες επιδόσεις στο σχολείο», θα ήταν πιο αποτελεσματικό να του πει: «Νομίζω ότι προσπαθείς, πιστεύω όμως ότι το πρόβλημα μπορεί να οφείλεται στο ότι οι τρόποι/ τεχνικές που χρησιμοποιείς για να μάθεις, ή οι τεχνικές που οι δάσκαλοί σου χρησιμοποιούν δεν είναι οι καλύτερες δυνατές...». Τέτοιου είδους σχόλια από τη μια δεν ωθούν το παιδί σε αμυντικότητα, κι από την άλλη μπορεί να το κάνουν να αναρωτηθεί τι σημαίνει «τεχνική» μάθησης, και να αποτελέσουν έτσι αφετηρία ενός δημιουργικού διαλόγου με το παιδί που θα ενισχύσει το κριτικό του πνεύμα και την πληροφόρησή του σχετικά με τη χρήση αποτελεσματικών τεχνικών μάθησης κι επικοινωνίας.

6.4 Βαθμολόγηση του γραπτού

Ο έπαινος για την προσπάθεια καθώς και την επιτυχία είναι αναγκαίος.

Αυτός δίνει στο μαθητή μια καλύτερη ευκαιρία να πάρει ένα ισορροπημένο βαθμό. Το δημιουργικό γράψιμο πρέπει να βαθμολογείται στην έκφραση.

Τα σημειωμένα λάθη συλλαβισμού πρέπει να είναι ανάλογα με το επίπεδο συλλαβισμού του παιδιού. Η βαθμολόγηση πρέπει να γράφεται με μολυβί και να έχει θετικά σχόλια.

Προσπαθήστε να μην χρησιμοποιείτε κόκκινες πέννες για τη βαθμολόγηση της δουλειάς ενός δυσλεκτικού παιδιού. Δεν υπάρχει τίποτα περισσότερο αποκαρδιωτικό για το παιδί από το να του επιστραφεί η δουλειά του καλυμμένη με κόκκινο μελάνι, όταν μάλιστα αυτά έχουν αναπόφευκτα προσπαθήσει περισσότερο από τους συμμαθητές τους για να συμπληρώσουν τη δουλειά που τους ζητήθηκε.

Απλά ζητάτε από ένα μαθητή να ξαναγράψει ένα μέρος της δουλειάς η οποία πρόκειται να επιδειχθεί. Η αντιγραφή σελίδων χωρίς κανένα σκοπό είναι ψυχικά καταστροφική, γιατί συνήθως είδη πολλή προσπάθεια έχει καταβληθεί για το αυθεντικό κομμάτι της εργασίας τους.

Τα παιδιά με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες χρειάζονται συχνότερη επανατροφοδότηση για τις επιδόσεις και τη συμπεριφορά τους από τους γονείς και τους δασκάλους.

6.5 Οι γονείς πρέπει να "χτίζουν" τη σχέση τους με το παιδί

Οι γονείς πρέπει να θυμούνται πως η σχέση τους με το παιδί μπορεί να περάσει δοκιμασίες. Είναι πολύ σημαντικό να ξοδεύουν αρκετό χρόνο με το παιδί για να διατηρήσουν τη σχέση τους ζωντανή και λειτουργική. Καλό θα ήταν να βρουν - μέσα από τη συζήτησή τους με το παιδί - μια ευχάριστη δραστηριότητα και να αλληλεπιδρούν έτσι, τουλάχιστον μερικές φορές την εβδομάδα.

6.6 Αμοιβές

- Τα παιδιά αυτά χρειάζονται να αμείβονται πιο συχνά, και με συνέπεια. Τόσο οι κοινωνικοί ενισχυτές (επιδοκιμασία), όσο και οι υλικές αμοιβές (παιχνίδια, ιδιαίτερη μεταχείριση και προνόμια) είναι καλό να προσφέρονται σε μεγαλύτερο βαθμό κάθε φορά που το παιδί συνεργάζεται ή έχει κάποια επιτυχία. Στην πραγματικότητα, τα παιδιά με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες δέχονται συνήθως λιγότερες θετικές ενισχύσεις από ότι τα αδερφάκια τους. Πρέπει, λοιπόν, οι γονείς να προσπαθούν να κρατήσουν κάποια ισορροπία.
- Τάιμινγκ: Οι συνέπειες - τόσο οι αμοιβές, όσο και οι τιμωρίες - που τα παιδιά αποκομίζουν από τη συμπεριφορά τους πρέπει να μην απέχουν χρονικά από την συμπεριφορά και να ακολουθούν τη συμπεριφορά κάθε φορά που το παιδί ενεργεί μ'αυτόν τον τρόπο (ταχύτητα & συνέπεια).
- Πρόγραμμα παροχής-αφαίρεσης αμοιβών: Σύμφωνα μ'αυτό, παρέχουμε από την αρχή της ημέρας όλους τους θετικούς ενισχυτές (αμοιβές) στο παιδί και το παιδί θα πρέπει επιδεικνύοντας την επιθυμητή συμπεριφορά να τους διατηρήσει, σε αντίθετη περίπτωση αφαιρούνται. Ή μπορεί το παιδί να ξεκινήσει από το μηδέν, δίνοντάς του όμως την ευκαιρία να κερδίσει κατά τη διάρκεια της ημέρας 3 ή και 5 φορές περισσότερους ενισχυτές ως αντάλλαγμα για την θετική του συμπεριφορά, σε σχέση με αυτές τις αμοιβές που θα χάσει εάν συμπεριφερθεί αρνητικά. (π.χ. Θα πάρει 5 σακουλάκια τσιπς εάν κάνει κάτι σωστά, ενώ θα χάσει μόνο 1 εάν κάνει κάτι λάθος). Επίσης, οι πιο συχνές (καθημερινές) ευκαιρίες για επιβράβευση βοηθούν περισσότερο από τις αμοιβές που δίνονται για την επιτυχία μακροπρόθεσμων στόχων.

6.7 Προφυλάξεις / προσχέδιο από τους γονείς:

Οι γονείς, γνωρίζοντας τα όρια, τις δυνάμεις, και τις αδυναμίες του παιδιού (στο κοινωνικό, μαθησιακό και εκτελεστικό επίπεδο) είναι καλό να προφυλάσσουν το παιδί από καταστάσεις στις οποίες υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να εισπράξει αρνητική ενίσχυση, αίσθημα μειονεξίας, και απόρριψη εξαιτίας της συμπεριφοράς του.

6.8 Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων

Η ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων είναι μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που οι γονείς παιδιών με ιδιαιτερότητες καλούνται να αντιμετωπίσουν. Η κοινωνικότητα του παιδιού θα καθορίσει τελικά σε μεγάλο βαθμό την αυτοπεποίθησή του, τις φιλίες του, και την προσαρμογή του στη σχολική ζωή. Το πιο σημαντικό όμως είναι ότι οι κοινωνικές δεξιότητες του παιδιού θα καθορίσουν την επιτυχία του και την προσαρμογή του στη ενήλικη ζωή του. Η έρευνα ξεκάθαρα υποστηρίζει την άποψη ότι η ποιότητα της ζωής ενηλίκων με μαθησιακές δυσκολίες εξαρτάται πρώτα από όλα από τον βαθμό στον οποίο κατάφεραν να αναπτύξουν τις κοινωνικές τους δεξιότητες, κι όχι από τις ακαδημαϊκές τους επιδόσεις.

6.9 Οι γονείς να φροντίζουν τον εαυτό τους:

Οι οικογένειες με ένα ή περισσότερα παιδιά με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες συχνά βιώνουν έντονο στρες, συζυγικά προβλήματα, και σοβαρά συναισθηματικά προβλήματα που μπορεί να έχουν την αφετηρία τους στις δυσκολίες και τη συμπεριφορά του παιδιού. Είναι σημαντικό λοιπόν να συνειδητοποιήσουν γρήγορα οι γονείς την επίδραση που μπορεί να έχει η παρουσία του παιδιού στην οικογένεια, και να αρχίσουν να δουλεύουν μ'αυτά τα προβλήματα προληπτικά, με θετικό τρόπο,

προτού η ανοχή και η υπομονή τους εξαντληθούν, οπότε η μοναδική τους αντίδραση θα είναι η απογοήτευση, ο θυμός και η αρνητικότητα.

7. Συμπέρασμα

Οι μαθησιακές δυσκολίες διαρκούν όσο και η ζωή του ατόμου επηρεάζοντας αρνητικά όλες τις πλευρές της, και τα εξελικτικά στάδια της ζωής ιδιαίτερα του παιδιού και του εφήβου. Στην ιδανική περίπτωση, αυτές οι κρυφές αναπηρίες εντοπίζονται, διαγιγνώσκονται και θεραπεύονται. Το παιδί ή ο έφηβος θα χρειαστεί να παραπεμφθεί σε έναν ψυχολόγο στην περίπτωση που υπάρχουν ενδείξεις για συναισθηματικά, κοινωνικά και οικογενειακά προβλήματα, ή ενδείξεις του συνδρόμου ελλειμματικής προσοχής-υπερκινητικότητας.

Η αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των παραπάνω προβλημάτων προϋποθέτει πάνω από όλα τη συνεχή συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων επαγγελματιών με τους γονείς, των οποίων ο ρόλος είναι καταλυτικός στην ενίσχυση της αυτονομίας και αυτοπεποίθησης των παιδιών τους.

Αν μάλιστα ο όρος "ειδικές ανάγκες" αντικατασταθεί μέσα τους από την φράση "κάθε παιδί έχει την ανάγκη να αισθάνεται ιδιαίτερο" τότε οι γονείς θα γίνουν οι χαρισματικοί εκείνοι ενήλικες που θα μπορούν να βλέπουν τη μοναδική ομορφιά και δύναμη στο παιδί τους προσφέροντας σε αυτό και στους ίδιους το ακριβότερο δώρο, την χωρίς όρους αποδοχή.

8. Βιβλιογραφία

www.specialeducation.gr

www.iatronet.gr

www.e-nter.net

www.epsype.gr

www.noesi.gr

www.dys.gr

Σημειώματα

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Ζαχαρούλα Σμυρναίου.
«Παιδαγωγικά, Διαχείριση Σχολικής Τάξης, Μαθησιακές Δυσκολίες». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2014.
Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/MATH18/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

- Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:
- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

